

WARUNKI PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2015 R.

Szeroko rozumiane pojęcie warunków pracy obejmuje m. in.: charakterystykę warunków pracy, wypadki przy pracy, czas pracy i strajki. W niniejszym opracowaniu zawarto dane dotyczące warunków pracy i wypadków przy pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

Informacje na temat **warunków pracy** uzyskiwane są na podstawie rocznego badania prowadzonego na formularzu Z-10. Badaniem tym objęte są jednostki sprawozdawcze zatrudniające powyżej 9 osób (z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych).

Warunki pracy to zespół czynników występujących w środowisku pracy, wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Informacje o pracownikach zatrudnionych w warunkach zagrożenia dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych:

- ze środowiskiem pracy (substancje szkodliwe, przemysłowe pyły zwiłkniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.),
- z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne, niedostateczne oświetlenie stanowiska pracy itp.),
- z czynnikami mechanicznymi (szczególnie niebezpieczne maszyny).

Informacje dotyczące **chorób zawodowych** pozyskiwane są przez Instytut Medycyny Pracy w Łodzi i gromadzone w Centralnym Rejestrze Chorób Zawodowych. Dokumentem źródłowym jest Karta stwierdzenia choroby zawodowej.

Dane o **wypadkach przy pracy** uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy Z-KW. Badaniem tym objęte są wszystkie jednostki bez względu na rodzaj prowadzonej działalności (z wyłączeniem rolników indywidualnych). W jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dane dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Badanie dostarcza informacji o osobach poszkodowanych oraz o miejscach, przyczynach i konsekwencjach zdarzeń. Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym.

Informacje zawarte w części opracowania „Wypadki przy pracy” stanowią dane wstępne za 2014 r. i mogą ulec zmianie.

Za wypadek przy pracy lub wydarzenie traktowane na równi z wypadkiem przy pracy uważa się nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną związaną z pracą.

Dane prezentowane są w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** wprowadzonej z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz.1885, z późn.zm.).

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA

Warunki pracy są ważnym zagadnieniem opisującym skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w działaniach profilaktycznych, wspomagających prowadzenie odpowiedniej polityki w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

Według stanu na koniec 2015 r. w województwie kujawsko-pomorskim badaniem warunków pracy objętych było 264,8 tys. osób. W warunkach zagrożenia **zatrudnionych** było 19,7 tys. osób (licząc jeden raz w grupie czynnika przeważającego), czyli 7,4 % ogółu pracowników w przebadanych przedsiębiorstwach.

TABL. 1. Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia według płci, sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia			
		ogółem	w tym kobiety	
			w % ogółem	
OGÓŁEM	2014	19964	4364	21,9
	2015	19666	3586	18,2
	2014=100	98,5	82,2	x
sektor publiczny	2014	3401	1222	35,9
	2015	2540	503	19,8
	2014=100	74,7	41,2	x
sektor prywatny	2014	16563	3142	19,0
	2015	17126	3083	18,0
	2014=100	103,4	98,1	x
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		189	–	–
Przemysł		15966	2929	18,3
w tym:				
przetwórstwo przemysłowe		14721	2886	19,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę		215	–	–
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		1011	43	4,3
Budownictwo		1317	27	2,1
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		627	107	17,1
Transport i gospodarka magazynowa		746	4	0,5
Edukacja ^b		313	150	47,9
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		446	361	80,9

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego. ^b Szkolnictwo wyższe.

Ogólne zatrudnienie w warunkach zagrożenia w przedsiębiorstwach, porównując z ub. rokiem, zmniejszyło się o 1,5 % (w kraju wzrosło o 0,3 %).

Biorąc pod uwagę rodzaj prowadzonej działalności (według PKD 2007), spośród przebadanej w 2015 r. zbiorowości największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle, tj. 81,2% udziału w liczbie ogółem (w tym 74,9% w przetwórstwie przemysłowym). Ponadto znaczący udział odnotowano w przypadku zatrudnionych w budownictwie (6,7% udziału) oraz w dostawie wody, gospodarowaniu ściekami, odpadami i rekultywacji (5,1% udziału). Do rodzajów działalno-

ści przedsiębiorstw, w których wystąpiło największe natężenie zagrożenia dla zdrowia (mierzone liczbą zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 osób objętych badaniem) zaliczyć należy sekcje: dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja – 137,4 osób/1000 zatrudnionych (w tym 5,8 kobiet), przetwórstwo przemysłowe – 117,3 osób (w tym 23,0 kobiet) oraz budownictwo – 71,6 osób (w tym 1,5 kobiet).

W 2015 r. udział **kobiet** w grupie zatrudnionych w warunkach zagrożenia wynosił 18,2 % (w kraju udział kobiet w liczbie ogółem wyniósł 16,8 %) i był o 3,7 p. proc. niższy niż przed rokiem.

W 2015 r. spośród zatrudnionych w warunkach zagrożenia w poszczególnych sekcjach największy udział kobiet odnotowano w: opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 80,9%, edukacji – 47,9% oraz w przetwórstwie przemysłowym – 19,6%.

ZATRUDNIENI^a W WARUNKACH ZAGROŻENIA WEDŁUG POWIATÓW W 2015 R.
Stan w dniu 31 XII

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 osób objętych badaniem warunków pracy:

- 50 i mniej
- 51–75
- 76–100
- 101 i więcej

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

W Kujawsko-Pomorskim najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 osób objętej badaniem warunków pracy populacji, odnotowano w powiecie brodnickim (186,0) oraz we Włocławku (112,5).

W 2015 r. (według stanu w dniu 31 XII) w województwie kujawsko-pomorskim 69,8% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia było narażonych na zagrożenia związane ze **środowiskiem pracy** (13,7 tys.). Najczęściej ten typ zagrożenia (w przeliczeniu na liczbę osobozagrożeń, tj. liczby osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia liczonych tyle razy, na ile czynników osoby te były narażone) spowodowany był przez:

- hałas (74,4% udziału; w 2014 r. – 71,9%),
- pyły przemysłowe (6,9% udziału; w 2014 r. – 6,4%),
- mikroklimat zimny (3,3% udziału; w 2014 r. – 4,9%).

W tym samym czasie w warunkach zagrożenia związanych z **uciążliwością pracy** pracowało 16,2% ogółu zatrudnionych w uciążliwych warunkach (czyli o 4,0 p. proc. mniej niż 2014 r.), natomiast związanych z **czynnikami mechanicznymi** 14,0% udziału (o 0,5 p. proc. więcej niż w poprzednim roku).

OCENA I ELIMINACJA RYZYKA ZAWODOWEGO

Jednym z celów badania warunków pracy jest uzyskanie informacji dotyczących działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego. W 2015 r. **ocenę ryzyka** zawodowego przeprowadzono dla 68,1 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 79,0 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła zarówno liczba stanowisk objętych oceną ryzyka o 23,3%, jak i liczba osób zatrudnionych na badanych stanowiskach o 2,5%.

TABL. 2. Stanowiska pracy i zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stanowiska pracy, na których					Zatrudnieni, u których				
	przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego		
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej
OGÓŁEM 2014	55251	23782	7941	8963	13257	77105	33403	11351	12695	18749
2015	68134	29086	12261	12562	16315	79047	33873	13807	14671	19246
2014=100	123,3	122,3	154,4	140,2	123,1	102,5	101,4	121,6	115,6	102,7
sektor publiczny 2014	10030	3489	1067	1530	1831	14192	5131	1829	2175	2798
2015	9127	3530	1440	1509	2461	11057	4291	1857	1758	2823
2014=100	91,0	101,2	135,0	98,6	134,4	77,9	83,6	101,5	80,8	100,9
sektor prywatny 2014	45221	20293	6874	7433	11426	62913	28272	9522	10520	15951
2015	59007	25556	10821	11053	13854	67990	29582	11950	12913	16423
2014=100	130,5	125,9	157,4	148,7	121,2	108,1	104,6	125,5	122,7	103,0
w tym:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1551	1275	498	550	1044	1645	1319	539	593	1084
Przemysł	36637	16870	6003	7484	10406	44947	20797	7079	9251	12822
w tym:										
przetwórstwo przemysłowe	33092	14895	5238	6722	9186	40527	18375	6070	8205	11393
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	906	557	263	219	243	1247	697	342	341	325
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	2388	1223	320	351	876	2847	1453	411	438	983
Budownictwo	6577	2960	757	1062	2054	6766	3062	773	1077	2150
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	11942	4805	3355	1315	1088	12654	5030	3474	1464	1215
Transport i gospodarka magazynowa	4313	1024	627	735	552	4488	1277	845	762	594
Informacja i komunikacja	545	227	90	163	77	598	280	130	216	130
Edukacja ^a	514	15	–	15	–	584	15	–	15	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4191	1689	905	1088	1012	5425	1786	941	1142	1083

^a Szkolnictwo wyższe.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2015 r. największą liczbę stanowisk objętych oceną ryzyka zawodowego odnotowano w przetwórstwie przemysłowym – 33,1 tys. oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 11,9 tys. Zatrudnionych na tych stanowiskach było odpowiednio 40,5 tys. i 12,7 tys. osób.

Eliminując ryzyko zawodowe sięgano po:

- środki ochrony indywidualnej, które zastosowano na 56,1% stanowisk (wzrost w skali roku o 0,4 p. proc.),
- zmiany organizacyjne, które objęły 43,2% stanowisk, co przełożyło się na wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim o 5,5 p. proc.,
- środki techniczne zastosowane w przypadku 42,2% stanowisk; w skali roku wzrost o 8,8 p. proc.

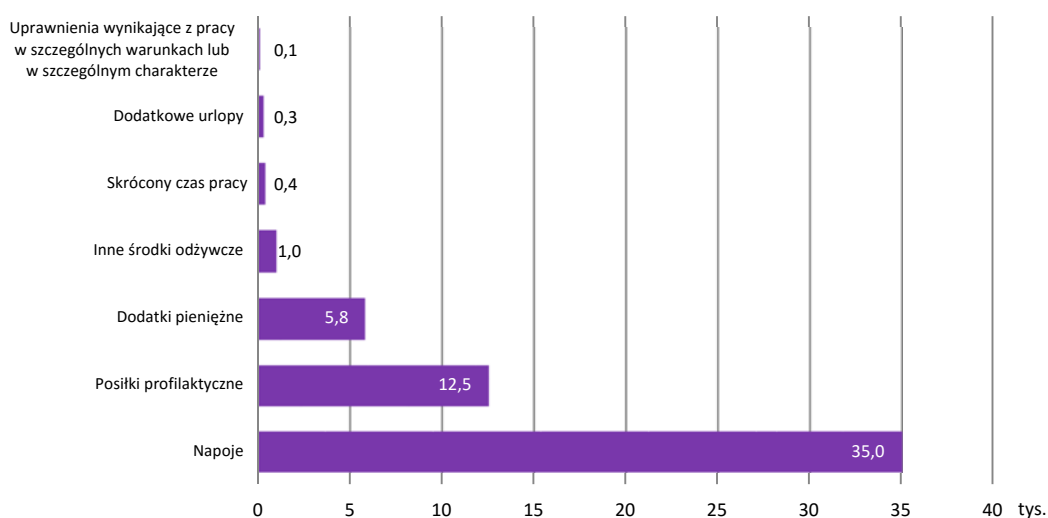
Liczba stanowisk pracy, na których **wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe** wyniosła 29,1 tys. i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 22,3 %, przy czym w sektorze publicznym odnotowano wzrost o 1,2%, a w sektorze prywatnym wzrost – o 25,9%. Najwięcej stanowisk, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe odnotowano w przetwórstwie przemysłowym – 14,9 tys. oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 4,8 tys. Zatrudnienie na tych stanowiskach dla przetwórstwa przemysłowego wynosiło 18,4 tys. osób, natomiast w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 5,0 tys. osób.

ŚWIADCZENIA I ODSZKODOWANIA

Badanie warunków pracy dostarcza również informacji o świadczeniach z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia.

Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w 2015 r. wypłacono w Kujawsko-Pomorskim 1295 odszkodowań o przeciętnej wysokości 3799,80 zł. W porównaniu z 2014 r. można zauważyć spadek liczby udzielonych odszkodowań o 0,5%, przy jednoczesnym wzroście wartości średniego kosztu odszkodowania o 7,3%.

KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH W 2015 R. Stan w dniu 15 XII

W dominującym pod względem ilości wypłaconych świadczeń sektorze prywatnym, ich liczba wyniosła 1002 i w porównaniu z 2014 r. zmalała o 1,0%, zaś średni koszt odszkodowania wyniósł 3883,50 zł i wzrósł w skali roku o 6,2%.

Najwięcej świadczeń wypłacono w jednostkach pochodzących z sekcji przetwórstwo przemysłowe – 607, gdzie średni koszt odszkodowania wyniósł 3915,00 zł.

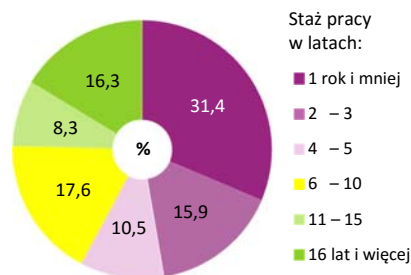
WYPADKI PRZY PRACY

W województwie kujawsko-pomorskim w badanym roku zarejestrowano 5,1 tys. wypadków przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w których zostało poszkodowanych 5,1 tys. osób. W stosunku do 2014 r. wzrosły zarówno zgłoszone wypadki, jak i liczba poszkodowanych o 4,0%. Podobnie jak w 2014 r., najczęściej wypadkom ulegali mężczyźni (stanowili oni 65,2% ogółu poszkodowanych).

W 2015 r. liczba poszkodowanych w wypadkach zbiorowych w stosunku do 2014 r. pozostała na tym samym poziomie.

W analizowanym roku odnotowano wzrost liczby osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy w stosunku do poprzedniego roku. Liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom **śmiertelnym** zwiększyła się o 31,3%, liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom powodującym **ciężkie uszkodzenie ciała** spadła w stosunku do 2014 r. o 25,9%. Podobnie jak w 2014 r., większość (99,2%) poszkodowanych w wypadkach przy pracy w 2015 r. stanowiły osoby, które uległy wypadkom powodującym **łżejsze uszkodzenie ciała** (wzrost o 4,1% stosunku do roku poprzedniego).

POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY WEDŁUG STAŻU PRACY W 2015 R.

Biorąc pod uwagę staż pracy oraz wiek poszkodowanych najczęściej były to osoby:

- pracujące 1 rok i mniej (31,4% ogółu poszkodowanych),
- w wieku 25–34 lata (27,6% ogółu poszkodowanych).

W 2015 r. głównymi **zdarzeniami powodującymi uraz** osób poszkodowanych były: zderzenia lub uderzenia w nieruchomy obiekt (23,5% poszkodowanych), uderzenie przez obiekt w ruchu (21,0%) oraz kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (20,9%). **Przyczyną** ponad połowy wypadków przy pracy było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (60,0% ogólnej liczby przyczyn) spowodowane m.in.: niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności, zaskoczeniem niespodziewanym zdarzeniem lub nieznaną zagrożenia. Kolejnymi częstymi przyczynami wypadków były: niewłaściwy stan czynnika materialnego (8,0%) oraz brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym i niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika (w każdym z wymienionych przypadków po 7,8%).

TABL. 3 Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków, sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wypadkach			
		śmiertelnych	ciężkich	łżejszych	
OGÓŁEM	2014	4896	16	27	4853
	2015	5091	21	20	5050
	2014=100	104,0	131,3	74,1	104,1
sektor publiczny	2014	1371	1	2	1368
	2015	1361	1	2	1358
	2014=100	99,3	100,0	100,0	99,3
sektor prywatny	2014	3525	15	25	3485
	2015	3730	20	18	3692
	2014=100	105,8	133,3	72,0	105,9
w tym:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		86	3	–	83
Przemysł		2234	4	12	2218
w tym przetwórstwo przemysłowe		2072	4	10	2058
Budownictwo		307	6	2	299
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A		767	1	2	764
Transport i gospodarka magazynowa		284	3	1	280
Administrowanie i działalność wspierająca ^A		141	3	–	138
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		254	–	1	253
Edukacja		267	–	–	267
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		500	–	–	500

TABL. 4 Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Niewłaściwy stan czynnika materialnego	Niewłaściwa organizacja		Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	Nieuzyskanie sprzętu ochronnego	Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika	Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	Inna przyczyna	
			pracy	stanowiska pracy							
OGÓŁEM	2014 2015	869 852	535 507	480 477	751 830	150 163	751 747	153 198	5936 6381	503 478	
	2014=100	105,0	98,0	94,8	99,4	110,5	108,7	99,5	129,4	107,5	95,0
w tym:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	177	12	12	1	5	6	9	6	113	13	
Przemysł	5103	419	293	230	450	86	399	95	2993	138	
w tym przetwórstwo przemysłowe	4748	393	273	212	425	81	382	88	2770	124	
Budownictwo	670	45	46	30	55	11	37	13	404	29	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1581	139	73	101	154	31	162	20	846	55	
Transport i gospodarka magazynowa	588	55	9	23	32	6	30	10	351	72	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	106	6	7	11	9	–	5	6	60	2	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	71	3	2	2	8	–	5	4	40	7	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	314	20	8	19	19	2	32	6	198	10	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	446	49	7	17	26	8	17	14	274	34	
Edukacja	455	37	7	7	16	6	14	9	309	50	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	831	45	36	24	36	4	30	10	601	45	

CHOROBY ZAWODOWE

Istotnym zjawiskiem, wiążącym się ściśle z warunkami pracy jest zapadalność na choroby zawodowe definiowane jako patologia wywołana czynnikami szkodliwymi występującymi w środowisku pracy lub sposobem wykonywania pracy. W województwie kujawsko-pomorskim w 2015 r. zarejestrowano 82 przypadki chorób zawodowych. W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba zachorowań zmniejszyła się o 20,4%.

TABL. 5. Choroby zawodowe według przyczyn w 2015 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przypadków	Liczba przypadków	
		w liczbach bezwzględnych	na 100 tys. zatrudnionych
OGÓŁEM	2014 2015	103 82	22,6 17,6
Pylice		2	0,4
Astma oskrzelowa		1	0,2
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym		20	4,3
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi		2	0,4
Choroby skóry		2	0,4
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy		3	0,6
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy		7	1,5
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem		12	2,6
Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi		1	0,2
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa		32	6,9

Autorzy opracowania Marek Leszczyński – tel. 52 3669 379, Katarzyna Pojda – tel. 52 3669 361,
Krystyna Strąg – tel. 52 3669 307, Danuta Wódzka – tel. 52 3669 329
– Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy pod kierunkiem dra Dominika Śliwickiego

Redakcja techniczna, skład i grafika komputerowa Adam Mańkowski, Magdalena Miško
– Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych

Informatorium: e-mail InformatoriumUSBGD@stat.gov.pl, tel. 52 3669 400